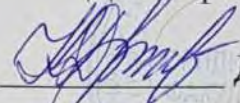

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ І ПРАВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декаан факультету

Добкіна К.Р.
“ 29 ” 08 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРИНЦИПИ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ ТА
ЗАСТОСУВАННЯ НОРМОТВОРЧОСТІ»**

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 08 Право

спеціальність 081 Право

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

2022-2023 навчальний рік

Робоча програма для студентів
Рівня вищої освіти «магістр»

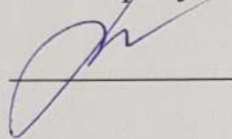
за спеціальністю 081 Право. Київ: ДУІТ, 2022., 22 с.

Розробники: доц., д.ю.н., Заяц Н.В.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри конституційного та
адміністративного права

Протокол від «29» серпня 2022 року № 1

В.о. завідувача кафедри

Заяц Н.В., 2022 рік

ДУІТ, 2022 рік

Розробники:

Заяць Н.В. доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного та адміністративного права, e-mail:Natalie.zaiats@gmail.com

Форма навчання —	денна
Семестр —	2
Кількість кредитів ECTS —	3
Форма підсумкового контролю —	іспит
Мова викладання	українська

Форма навчання —	заочна
Семестр —	2
Кількість кредитів ECTS —	3
Форма підсумкового контролю —	іспит
Мова викладання	українська

1. Програма навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та практичні аспекти природи правозастосування як особливої форми реалізації об'єктивного права, а також сутність інших юридичних явищ і процесів, пов'язаних із застосуванням норм права.

Міждисциплінарні зв'язки: після вивчення теорії держави та права, юридичної деонтології, конституційного права, цивільного права, адміністративного права, кримінального права, цивільного процесу, кримінального процесу, адміністративного процесу, поряд з юридичною компаративістикою, забезпеченням прав людини у правозастосовній практиці.

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. *Правозастосування як особлива форма реалізації права.*
2. *Стадії застосування норм права. Вимоги щодо правильного застосування норм права.*
3. *Тлумачення норм права як стадія правозастосування.*
4. *Юридична аргументація.*
5. *Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин.*
6. *Відмінність актів застосування норм права від інших правових актів. Межі чинності нормативно-правових актів.*
7. *Проблеми правозастосування.*
8. *Особливості застосування норм міжнародного та європейського права.*

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Принципи та проблеми правозастосування та застосування нормотворчості» є підготовка висококваліфікованих фахівців правоохоронної діяльності, які володіють системою знань у сфері теоретико-практичних аспектів правозастосування та його місця в національній правовій системі України та здатні ефективно застосовувати норми права в ході вирішення юридичних ситуацій.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Принципи та проблеми правозастосування та застосування нормотворчості» є формування у здобувачів вищої освіти фундаментального теоретичного підґрунтя правової культури, правового світогляду і правового мислення; навчання здобувачів вищої освіти правильно здійснювати правову оцінку соціально значущих фактів, політичних подій і процесів, використовувати свій світоглядний потенціал для прийняття юридично значущих рішень; формування й утвердження у здобувачів вищої освіти активної громадянської позиції стосовно необхідності правомірної поведінки і протидії правопорушенням; навчання здобувачів вищої освіти орієнтуватися в чинному вітчизняному законодавстві; сприяння оволодінню здобувачами вищої освіти компетенціями із застосування норм права в ході юридичної та правоохоронної діяльності тощо.

Програмні компетентності (інтегральні, загальні та фахові) та результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти:

Інтегральна компетентність:

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі правоохоронної діяльності під час практичної діяльності з охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів правоохоронної діяльності, системного аналізу та планування операцій, прогнозування, оптимізації та прийняття рішень, проведення досліджень та/або здійснення інновацій у сфері правоохоронної діяльності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог;

Загальні компетентності:

ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2 Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК10 Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК12 Здатність до здійснення дослідницької діяльності на основі знання та критичного аналізу правових проблем

Фахові компетентності:

СК5 Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК9 Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

СК10 Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК14 Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

СК15 Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

СК20 Здатність вирішувати правові ситуації у сфері діяльності транспортних організацій, аналізувати й тлумачити норми діючого законодавства, правильно документувати результати.

Програмні результати навчання:

ПРН 1 Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН 3 Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність,

використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН 4 Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН 6 Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН 8 Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН 9 Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

ПРН 14 Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН 16 Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

ПРН 17 Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни «Правозастосування» заплановано 90 годин / 3 кредита ECTS. **Мова навчання:** українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати в науково-педагогічних працівників кафедри конституційного та адміністративного права, які безпосередньо проводять заняття (за затвердженням графіком проведення консультацій) або звернувшись із письмовим запитом на електронну пошту за адресою: Natalie.zaiats@gmail.com

Структура навчальної дисципліни

Тема 1. *Правозастосування як особлива форма реалізації права.*

Загальні відомості про реалізацію норм права: поняття, форми реалізації та критерії їх розподілу.

Застосування норм права як особлива форма їх реалізації. Поняття правозастосування, випадки реалізації норм права у формі застосування, специфічні риси застосування права.

Застосування права як правова форма здійснення функцій держави. Підзаконний характер правозастосування та особливості застосування окремих видів правових норм. Об'єкт застосування права. Функції застосування права. Ідеологія застосування права.

Тема 2. *Стадії застосування норм права. Вимоги щодо правильного застосування норм права.*

Поняття процесу застосування норм права, його характеристика з об'єктивної та суб'єктивної сторони. Поняття стадій застосування норм права; наукові підходи до виділення стадій у правозастосовному процесі; питання, що підлягають з'ясуванню і вирішенню на окремих стадіях.

Юридичні засоби законного вирішення справ. Принципи (вимоги) правильного застосування норм права: поняття і класифікація. Характеристика основних принципів правильного застосування права: законності,

обґрунтованості, доцільності, справедливості, ефективності.

Ефективність правозастосування та її критерії. Умови забезпечення ефективності правозастосовної діяльності.

Поняття системи гарантій правильного застосування норм права. Загальні і юридичні гарантії, їх види і роль в забезпеченні правильного правозастосування. Системний характер юридичних гарантій.

Механізм впровадження режиму законності в правозастосовну діяльність. Соціальний і юридичний механізми та їх особливості. Елементи змісту юридичного механізму і їх роль у впровадженні законності в правозастосовну діяльність.

Значення правосвідомості суб'єктів правозастосування і актів тлумачення права у механізмі впровадження режиму законності в застосування права. Ефективність дії юридичного механізму.

Тема 3. Тлумачення норм права як стадія правозастосування.

Поняття, загальна характеристика та значення тлумачення норм права. Причини, що викликають необхідність тлумачення. Тлумачення норм права як необхідна передумова і компонент їх правильного застосування. Юридична герменевтика як наука і мистецтво тлумачення. Рівні (ступені) юридичного аналізу: аналіз «букви» закону, догматичний та мета юридичний аналіз. Роль критеріїв об'єктивності та науковості у тлумаченні правових норм.

Процес тлумачення норм права і його елементи: суб'єкт, об'єкт, предмет і результат тлумачення. Стадії тлумачення. Механізм з'ясування змісту правової норми.

Поняття способів тлумачення, їх види і основні риси. Поєднання окремих способів тлумачення в процесі тлумачення правових норм.

Обсяг тлумачення, співвідношення дійсного змісту норм права з її текстуальним виразом. Буквальний, розширювальний і обмежувальний способи тлумачення.

Види тлумачення норм права за суб'єктами (за юридичною силою) та за об'єктами. Офіційне і неофіційне тлумачення, їх види і значення в правозастосовній діяльності.

Тема 4. Юридична аргументація.

Основні етапи становлення та розвитку загальної теорії аргументації. Передумови формування теорії юридичної аргументації. Особливості генезису юридичної аргументації у другій половині ХХ ст., а також її стан і перспективи у вітчизняній юриспруденції. Визначення юридичної аргументації її ознаки. Основні моделі юридичної аргументації. Класифікація видів юридичної аргументації. Особливості типів юридичної аргументації. Специфічні риси судової аргументації. Особливості юридичної аргументації в конституційному судочинстві. Правила юридичної аргументації під час правозастосування.

Тема 5. Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин.

Правова природа актів застосування норм права, їх основні риси. Поняття та класифікація правозастосовних актів, способи індивідуалізації правових приписів в правозастосовному акті. Роль правозастосовних органів у

правовідносинах, що виникають на основі актів застосування права.

Сутність і зміст правозастосовних актів. Юридична сила правозастосовних актів.

Вплив глобалізаційних процесів на внутрішньодержавну правозастосовну практику, форми та шляхи такого впливу.

Юридична техніка в правозастосовній діяльності, її методи, засоби та структура. Юридична техніка і законність та ефективність правозастосовного акта.

Тема 6. *Відмінність актів застосування норм права від інших правових актів. Межі чинності нормативно-правових актів.*

Правовий акт та його класифікація. Нормативно-правовий акт та його ознаки. Класифікація нормативно-правових актів за юридичною силою. Юридична сила нормативно-правових актів.

Співвідношення актів застосування права із нормативно-правовими актами. Порядок (процедура) видання правозастосовних актів, їх структура та вимоги до оформлення.

Межі чинності нормативно-правових актів. Дія нормативно-правових актів в часі, просторі та за колом осіб.

Тема 7. *Проблеми правозастосування.*

Застосування норм права у випадках прогалин у праві. Поняття прогалин у праві, способи їх усунення і подолання. Аналогія закону, аналогія права, субсидіарне застосування права. Правила використання інституту аналогії.

Конкуренція норм права. Правозастосовні помилки: поняття та класифікація. Причини правозастосовних помилок та умови, що сприяють їх виникненню.

Тема 8. *Особливості застосування норм міжнародного та європейського права.*

Імплементативні механізми застосування у внутрішньому правопорядку норм міжнародних договорів України. Форми реалізації норм міжнародного права. Місце у внутрішньому правопорядку міжнародних договорів та їх застосування українськими судами. Місце у внутрішньому правопорядку України загальноєвропейських і звичаєвих норм міжнародного права і їх застосування українськими судами. Формування моделі взаємодії міжнародного і внутрішнього права і практика українських судів.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3	Галузь знань 08 «Право»	обов'язкова	
	Спеціальність 081 «Право»		
	Спеціалізація:	Рік підготовки	

		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
	Ступінь вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції	
		20 год.	12 год.
		Семінарські	
		16 год.	4 год.
		Практичні	
		Самостійна робота	
		54 год.	74 год.
		Вид контролю	
		екзамен	екзамен
Загальна кількість годин – 90			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи – 2			

3. Тематичний план

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	всього	у тому числі				всього	у тому числі			
		л	с	п	с.р		л	с	п	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Правозастосування як особлива форма реалізації права	10	2	2		6	10	2			8
Тема 2. Стадії застосування норм права. Вимоги щодо правильного застосування норм права	12	4	2		6	10	2			8
Тема 3. Тлумачення норм права як стадія правозастосування	10	2	2		6	10				10
Тема 4. Юридична аргументація	12	2	2		8	12	2	2		8
Тема 5. Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин	10	2	2		6	14	2	2		10
Тема 6. Відмінність актів застосування норм права від інших правових актів. Межі чинності нормативно-правових актів	12	2	2		8	12	2			10
Тема 7. Проблеми правозастосування	10	2	2		6	10				10
Тема 8. Особливості застосування норм міжнародного та європейського права	14	4	2		8	12	2			10
Всього годин	90	20	16		54	90	12	4	0	74
Форма підсумкового контролю екзамен										

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

- володіти навичками публічних виступів, дискусій, проведення занять;
- знати та розуміти процеси координації діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, а також взаємодії з представниками інших органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадськістю з питань правоохоронної діяльності;
- організовувати та керувати діяльністю підрозділів, які здійснюють правоохоронну діяльність;
- узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, аргументовано їх пояснювати;
- аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення;
- вміти забезпечувати законність і правопорядок, захист прав та інтересів особистості, суспільства, держави з використанням оптимізованих методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку в межах виконання своїх посадових обов'язків;
- вміти розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності;
- використовувати знання та вміння для надання кваліфікованих юридичних висновків й консультацій в конкретних сферах юридичної діяльності;
- здійснювати наукові дослідження в галузі правоохоронної діяльності;
- викладати юридичні дисципліни на високому теоретичному й методичному рівнях, впроваджувати інноваційні технології, методи і засоби навчання;
- здійснювати правове виховання.

5. Плани семінарських і практичних занять

Тема 1. Правозастосування як особлива форма реалізації права.

Питання для семінарського заняття:

1. Поняття, ознаки та види форм реалізації права.
2. Поняття, ознаки та функції застосування норм права.
3. Сутність та особливості механізму застосування норм права.
4. Підстави та форми застосування норм права.

Тема 1. Правозастосування як особлива форма реалізації права.

Питання для практичного заняття:

1. Вирішення тестових завдань, що стосуються реалізації норм права.
2. Вирішення тестових завдань, що стосуються застосування норм права.
3. Робота над помилками.
4. Обговорення вирішених практичних завдань із теми, що містяться в завданнях для самостійної роботи.

Тема 2. Стадії застосування норм права. Вимоги щодо правильного застосування норм права.

Питання для семінарського заняття:

1. Стадії застосування норм права.
2. Основні вимоги до застосування норм права.
3. Ефективність правозастосування.
4. Гарантії правильного застосування норм права та їх види.
5. Юридичний механізм впровадження режиму законності у правозастосовну діяльність.

Тема 2. Стадії застосування норм права. Вимоги щодо правильного застосування норм права.

Питання для практичного заняття:

1. Virішення тестових завдань, що стосуються стадій застосування норм права.
2. Virішення тестових завдань, що стосуються вимог щодо правильного застосування норм права.
3. Робота над помилками.
4. Обговорення virішених практичних завдань із теми, що містяться в завданнях для самостійної роботи.

Тема 3.1. Тлумачення норм права як стадія правозастосування.

Питання для семінарського заняття:

1. Загальна характеристика та значення тлумачення норм права.
2. Способи тлумачення норм права.
3. Тлумачення норм права за обсягом.

Тема 3.2. Тлумачення норм права як стадія правозастосування.

Питання для семінарського заняття:

1. Види тлумачення норм права за суб'єктами.
2. Функції тлумачення норма права.
3. Акти тлумачення норм права: поняття, ознаки та види.

Тема 3. Тлумачення норм права як стадія правозастосування.

Питання для практичного заняття:

1. Virішення тестових завдань, що стосуються поняття, ознак і видів тлумачення норм права.
2. Virішення тестових завдань, що стосуються способів і функцій тлумачення норм права.
3. Робота над помилками.
4. Обговорення virішених практичних завдань із теми, що містяться в завданнях для самостійної роботи.

Тема 4. Юридична аргументація.

Питання для семінарського заняття:

1. Генезис теорії юридичної аргументації.
2. Поняття, моделі та види юридичної аргументації.
3. Поняття та особливості судової аргументації.
4. Правила юридичної аргументації під час правозастосування.

Тема 4. Юридична аргументація.

Питання для практичного заняття:

1. Вирішення тестових завдань, що стосуються генезису теорії юридичної аргументації, а також поняття, моделей і видів юридичної аргументації.
2. Вирішення тестових завдань, що стосуються особливостей судової аргументації та правил юридичної аргументації під час правозастосування.
3. Робота над помилками.
4. Обговорення вирішених практичних завдань із теми, що містяться в завданнях для самостійної роботи.

Тема 5. Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин.

Питання для семінарського заняття:

1. Акти застосування норм права.
2. Особливості правозастосовних актів при прогалинах у законодавстві.
3. Юридична техніка правозастосовних актів.

Тема 5. Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин.

Питання для практичного заняття:

1. Вирішення тестових завдань, що стосуються поняття та ознаки актів застосування норм права.
2. Вирішення тестових завдань, що стосуються видів правозастосовних актів та їх юридичної техніки.
3. Робота над помилками.
4. Обговорення вирішених практичних завдань із теми, що містяться в завданнях для самостійної роботи.

Тема 6. Відмінність актів застосування норм права від інших правових актів. Межі чинності нормативно-правових актів.

Питання для семінарського заняття:

1. Правові акти України: загальні та особливі риси.
2. Поняття та класифікація нормативно-правових актів.
3. Дія нормативно-правових актів у просторі, часі та за колом осіб.
4. Особливості відомчої нормотворчості.

Тема 6. Відмінність актів застосування норм права від інших правових актів. Межі чинності нормативно-правових актів.

Питання для практичного заняття:

1. Вирішення тестових завдань, що стосуються поняття та видів правових актів в Україні.
2. Вирішення тестових завдань, що стосуються дії нормативно-правових актіву просторі, часі та за колом осіб.
3. Робота над помилками.
4. Обговорення вирішених практичних завдань із теми, що містяться в завданнях для самостійної роботи.

Тема 7. Проблеми правозастосування.

Питання для семінарського заняття:

1. Прогалини в законодавстві та шляхи їх усунення та подолання.
2. Юридичні колізії та способі їх подолання.
3. Правозастосовна помилка: поняття та види.

Тема 7. Проблеми правозастосування.

Питання для практичного заняття:

1. Вирішення тестових завдань, що стосуються прогалини в законодавстві та шляхів їх усунення та подолання.
2. Вирішення тестових завдань, що стосуються юридичних колізій і способів їх подолання, а також правозастосовних помилок.
3. Робота над помилками.
4. Обговорення вирішених практичних завдань із теми, що містяться в завданнях для самостійної роботи.

Тема 8. Особливості застосування норм міжнародного та європейського права.

Питання для семінарського заняття:

1. Імплементативні механізми застосування у внутрішньому правопорядку норм міжнародних договорів України.
2. Форми реалізації норм міжнародного права.
3. Місце у внутрішньому правопорядку міжнародних договорів та їх застосування українськими судами.
4. Місце у внутрішньому правопорядку України загальноновизнаних і звичаєвих норм міжнародного права та їх застосування українськими судами.
5. Формування моделі взаємодії міжнародного та внутрішнього права і практика українських судів.

Тема 8. Особливості застосування норм міжнародного та європейського права.

Питання для практичного заняття:

1. Вирішення тестових завдань, що стосуються імплементативних механізмів застосування у внутрішньому правопорядку норм міжнародних договорів України.
2. Вирішення тестових завдань, що стосуються форм реалізації норм міжнародного права.

3. Робота над помилками.
4. Обговорення вирішених практичних завдань із теми, що містяться в завданнях для самостійної роботи.

6. Завдання для самостійної роботи

6.1. Практикум

Тема 1. Правозастосування як особлива форма реалізації права.

Реферати:

1. Реалізація норм права як важлива стадія правового регулювання суспільних відносин.
2. Суб'єкти правозастосування: теоретико-правова характеристика.
3. Теоретичний аналіз підстав застосування норм права (на прикладах окремих галузей вітчизняного права).
4. Органи місцевого самоврядування як уповноважені суб'єкти правозастосування.
5. Особливості застосування норм права в діяльності судових органів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть порівняльну таблицю основних термінів теми:

Поняття 1	Поняття 2
Спільне	
Поняття 1	Поняття 2
Відмінне	

Варіант 1. Спільне і відмінне між поняттями «реалізація норм права» та «застосування норм права».

Варіант 2. Спільне та відмінне між поняттями «дотримання норм права» і «виконання норм права».

Варіант 3. Спільне і відмінне між поняттями «індивідуальна форма реалізації норм права» та «колективна форма реалізації норм права».

Варіант 4. Спільне та відмінне між поняттями «активна форма реалізації норм права» і «пасивна форма реалізації норм права».

Варіант 5. Спільне і відмінне між поняттями «виконанням норм права» та «використанням норм права».

2. Доповніть твердження:

Реалізація норм права пов'язана з ...суб'єктів.

До ознак реалізація норм права належить: забезпеченість державою, ... дій, ... дій, вольовий характер дій, ... характер дій.

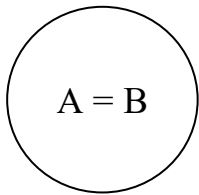
Правозастосування – це ... діяльність, яка відбувається ... і регламентується процедурними нормами, які встановлюють повний ...і забезпечують її ...

До основних структурних елементів механізму застосування норм права належать: суб'єкт ..., об'єкт, ..., підстави ..., результат ...

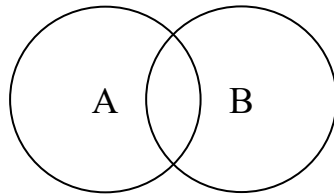
Серед форм застосування норм права виокремлюють: ... форму застосування, ...форму застосування, ... форму застосування.

3. Підберіть до кожного виду співвідношення понять відповідні терміни

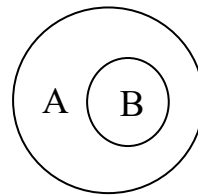
теми:

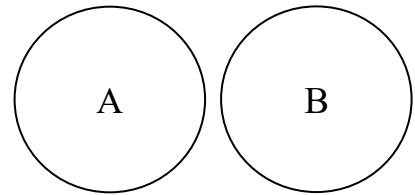
Тип № 1

Тип № 2

Тип № 3

Тип № 4

4. Визначте різновид співвідношення наведених нижче понять:

Поняття	Вид співвідношення (вказати номер із завдання 4)
Позитивне застосування норм права та юрисдикційне застосування норм права	
Правозабезпечувальна функція застосування норм права та індивідуальна функція застосування норм права	
Застосування норм права та форми реалізації норм права	
Правозастосування та застосування норм права	

5. Знайдіть і виправте помилку:

У залежності від зовнішнього прояву виділяють стримуючу, активну, нагальну та пасивну форму реалізації норм права.

До факультативних ознак правозастосування можна віднести такі: інформативність, динамізм, соціально-політична природа, справедливість, єдність норм матеріального та процесуального права, організаційний характер, рівність, використання правил і прийомів юридичної техніки, системність, своєчасність.

Позитивне застосування норм права здійснюється лише з приводу правопорушення і передбачає своєчасне застосування санкцій до правопорушника з метою забезпечення покарання та попередження вчинення ним у майбутньому протиправних дій.

До спеціально-юридичних функцій правозастосування належить: охоронна, пізнавальна, захисна, превентивна, індивідуального правового регулювання.

Юрисдикційне застосування норм права не передбачає застосування санкцій за порушення диспозиції, а лише попереджає про небезпечність такої дії та можливість залучення надалі негативних юридичних заходів примусу.

Тема 2. Стадії застосування норм права. вимоги щодо правильного застосування норм права.

Реферати:

1. Напрями підвищення ефективності правозастосовної діяльності.
2. Єдність соціальних і юридичних гарантій правильного застосування права.
3. Процесуальні засоби забезпечення прав і свобод громадян як гарантія

правильного правозастосування.

4. Значення правосвідомості в забезпеченні законності правозастосування.

5. Юридична кваліфікація як стадія застосування норм права.

Завдання для самостійної роботи:

1. На прикладі конкретного правозастосовного рішення (на власний вибір) дайте характеристику вимогам правильного застосування норм права.

2. На прикладі конкретного правозастосовного рішення (на власний вибір) дайте характеристику гарантій правильного застосування норм права.

3. Назвіть який критерій використано для поділу актів застосування норм права на правоконстатуючі, правозмінюючі, правоприпиняючі, правоскасовуючі.

4. Прокоментуйте, до яких наслідків призводить необережне чи ненавмисне недотримання суб'єктом правозастосування будь-яких загальноприйнятих правил, вимог, стандартів правозастосовної діяльності.

5. Розподіліть зазначені помилки правозастосування за такими видами: логічні та процесуальні: «Перестановка частин тексту; вживання фраз, які призводять до двозначності; не вказані дата, місце й час проведення слідчої дії; порушення послідовності висловлювання; не зазначення прізвища й посади особи, яка проводила слідчу дію; повторення раніше висловленої думки; не роз'яснення прав та обов'язків понятим, свідкам, підозрюваним, обвинуваченим».

6. Розподіліть зазначені помилки правозастосування за такими видами: мовностилістичні та фактичні «Неточне відтворення власних назв (прізвищ, імен, по батькові); неправильне написання слів; помилки в позначеннях дат; неточне відтворення часових меж описуваних фактів; лексична неповнота висловлювання; недоцільне вживання застарілих слів; неточності, пов'язані з окремими реальними життєвими обставинами, що мають (суттєве) значення для певного процесуального акта».

7. Розподіліть зазначені помилки правозастосування за такими видами: технічні та структурні «Нерозбірливий почерк осіб, які складають процесуальні акти; пропуски літер; неправильне оформленням реквізитів; плутанина і неохайність у нумерації сторінок; неточна передача окремих реквізитів, які є обов'язковими елементами, притаманними певному виду документа для визнання його дійсним; у тексті акта не виділені абзаци».

8. Назвіть правовий акт, що видається за результатами зазначеної нижче юридичної діяльності, які його ознаки: «Роз'яснення змісту норм права, що здійснюється уповноваженим органом, має юридично обов'язкову силу для всіх, хто застосовує норми, що роз'яснюються і сформульоване у спеціальному акті».

9. Які з перелічених нижче ознак відносяться до правозастосовного акта та/або до акта офіційного тлумачення норм права: «Здійснюється компетентними органами; розкриває зміст (смісл) правових норм, виражених у приписах відповідного юридичного акта; має державно-владний характер; забезпечує однастайне розуміння і застосування норм права; поширює чинність норми права на чітко визначених осіб і конкретну життєву ситуацію; має одноразову чинність».

Тема 3. Тлумачення норм права як стадія правозастосування.

Реферати:

1. Роль доктринального тлумачення норм права.
2. Неофіційне тлумачення норм права.
3. Правозастосовне тлумачення норм права.
4. Цільовий (телеологічний) спосіб тлумачення норм права.
5. Юридична техніка правоінтерпретаційних актів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть порівняльну таблицю основних термінів теми:

Поняття 1	Поняття 2
Спільне	
Поняття 1	Поняття 2
Відмінне	

Варіант 1. «Спільне і відмінне між поняттями правозастосовний акт та акт тлумачення норм права».

Варіант 2. «Спільне і відмінне між поняттями нормативне та казуальне тлумачення норм права».

Варіант 3. «Спільне і відмінне між поняттями авторське та делеговане тлумачення норм права».

2. Заповніть таблицю (дати коротку характеристику за критеріями розмежування):

Критерії розмежування	буквальне тлумачення	розширювальне тлумачення	обмежувальне тлумачення
1) вид класифікації тлумачення норм права			
2) співвідношення змісту норми права та її текстуального відображення			

3. Доповніть визначення:

Тлумачення норм права – це діяльність різних суб'єктів щодо ...

Офіційне тлумачення норм права – це роз'яснення змісту норм права, що здійснюється ...

Нормативне тлумачення норм права – це офіційне роз'яснення, що поширюється на...

Казуальне тлумачення норм права – це офіційне роз'яснення норм права, обов'язкове лише для ...

Неофіційне тлумачення норм права – це роз'яснення змісту норм права, що дають особи, які ...

Компетентне тлумачення норм права – здійснюється особами, які ...

Буденне тлумачення норм права – здійснюється суб'єктами, які ...

Буквальне тлумачення норм права – має місце тоді, коли ...

Історичний спосіб тлумачення норм права – полягає у з'ясуванні змісту норм права на підставі ...

4. Знайдіть і виправте помилку:

Нормативне тлумачення норм права – це неофіційне роз’яснення, що поширюється на необмежену кількість випадків, передбачених нормою права, що тлумачиться.

Делеговане тлумачення норм права – це нормативне тлумачення норм права, що здійснюється органом, який видав відповідну норму права.

Обмежувальне тлумачення норм права здійснюється у випадках, коли зміст норми є більш широким, ніж її текстуальне вираження.

5. Вирішіть такі задачі:

Задача № 1.

Фотограф Б. Павлюк з ведмедем підійшов до зали очікування залізничного вокзалу. На вході він звернув увагу на інформаційну табличку «З собаками вхід заборонено», однак усе одно зайшов на територію зали очікування. При цьому він виходив з того, що ведмідь не є собакою, а тому з ним вхід не заборонено. Черговий по вокзалу О. Денисенко зробив фотографу зауваження та пояснив, що у випадку заборони входу з собакою, вхід з ведмедем також заборонено. Який вид тлумачення за обсягом був здійснений фотографом та черговим по вокзалу?

Задача № 2.

Громадянин В. Леоненко звернувся до поліції з повідомленням про те, що С. Морозюк умовляв його викрасти велосипед у сусідки останнього, але він відмовився. При цьому В. Леоненко вимагав визнати С. Морозюка підбурювачем відповідно до ч. 4 ст. 27 Кримінального кодексу України (Підбурювачем є особа, яка умовлянням, підкупом, погрозою, примусом або іншим чином схилила іншого співучасника до вчинення злочину). Які способи тлумачення норм права має використати поліцейський у такому випадку?

Тема 4. Юридична аргументація.

Реферати:

1. Виникнення та розвиток загальної теорії аргументації у Стародавній Греції та Римі.

2. «Нова риторика» Х. Перельмана: загальна характеристика концепції.

3. Юридична аргументація в конституційному судочинстві.

4. Вплив типів праворозуміння на юридичну аргументацію (на прикладі «Справи спелеологів» Л. Фуллера).

5. Юридична аргументація Європейського суду з прав людини.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть порівняльну таблицю основних термінів теми:

Поняття 1	Поняття 2
Спільне	
Поняття 1	Поняття 2
Відмінне	

Варіант 1. Спільне і відмінне між поняттями «аргументація» та «юридична аргументація».

Варіант 2. Спільне та відмінне між поняттями «практична юридична аргументація» і «теоретична юридична аргументація».

Варіант 3. Спільне і відмінне між поняттями «дедуктивний тип юридичної аргументації» та «індуктивний тип юридичної аргументації».

Варіант 4. Спільне та відмінне між поняттями «герменевтична юридична аргументація» і «цілісна (когерентна) юридична аргументація».

Варіант 5. Спільне і відмінне між поняттями «аналітична юридична аргументація» та «діалектична юридична аргументація».

2. Доповніть твердження:

Аргумент – це форма думки з певною ...

Аргументація – це процес пошуку та пред'явлення ... підстав для наших суджень про дійсність.

Юридична аргументація – це процес і результат обґрунтування істинності (правильності) фактів та/або переконання у прийнятності сукупності ... стосовно юридично значущого питання, що виникає під час ...

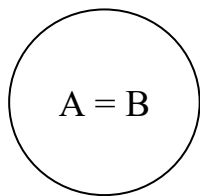
Судова аргументація залежить від ... судів і ... судочинства.

За способом зовнішньої об'єктивації юридична аргументація поділяється на усну, ... та діяльнісну.

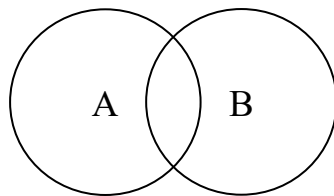
3. Співвіднесіть наведене нижче міркування італійського юриста Ч. Беккарія з трактату «Про злочин і покарання» (1764 р.) з відповідним типом юридичної аргументації:

«З приводу кожного злочину суддя повинен побудувати правильний умовивід. Більший засновок – загальний закон, малий – діяння, противне або згідне із законом; висновок – свобода або покарання. Якщо суддя за примусом або за своєю волею зробить замість одного хоча б тільки два умовиводи, то ні в чому не можна бути впевненим».

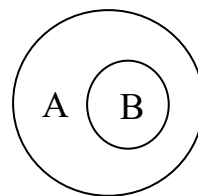
4. Підберіть до кожного виду співвідношення понять відповідні терміни теми:

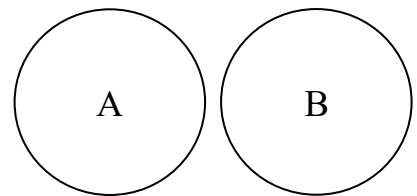
Тип № 1

Тип № 2

Тип № 3

Тип № 4

5. Визначте різновид співвідношення наведених нижче понять:

Поняття	Вид співвідношення (вказати номер із завдання 4)
Юридична аргументація та судова аргументація	
Цілісний тип юридичної аргументації та когерентний тип юридичної аргументації	
Практична юридична аргументація і теоретична юридична аргументація	
Аналітична юридична аргументація та діалектична юридична аргументація	

6. Знайдіть і виправте помилку:

Вагомий внесок у розвиток загальної теорії аргументація здійснили такі

античні мислителі як Сократ, Платон, Арістотель, Т. Аквінський, Вольтер, Цицерон, Квінтіліан.

«Аргументативний поворот» пов'язаний із сучасними концепціями аргументації, що обґрунтовані Є. Ерліхом, С. Тулміним, Р. Алексі, Р. Дворкіним, Х. Перельманом, Л. Ольбрехтс-Тітекою, Г. Радбрухом.

Юридична аргументація за стадіями правового регулювання суспільних відносин поділяється на правотворчу, правореалізаційну, аналітичну, усну, правозастосовну, правоінтерпретаційну, дедуктивну.

Дедуктивний тип юридичної аргументації ґрунтується на правилах герменевтики: рішення будь-якого юридичного казусу (висновок), яке за названими правилами розглядається як менший засновок, виводиться з чинної норми права – більшого засновку.

Індуктивний тип юридичної аргументації виник як реакція на досконалість логічної моделі й, по суті, ґрунтується на тотожних їй засобах і прийомах юридичного дискурсу.

7. На підставі опрацювання наведеного нижче фрагменту, з'ясуйте про який процедурний аспект аргументації йде мова:

«– Загальні міркування! – продовжував Пігасов, – смерть моя ці загальні міркування, огляди, висновки! Усе це ґрунтується на так званих переконаннях; будь-хто говорить про свої переконання та ще й поваги до них вимагає, носить з ними... Ех!

І Пігасов потряс кулаком у повітрі. Пандалевський розсміявся.

– Чудово! – промовив Рудін, – так ви вважаєте, що переконань немає?

– Ні – і не існує.

– Це ваше переконання?

– Так.

– Як же ви кажете, що їх немає? Ось вам уже одне на перший випадок».

8. На підставі опрацювання наведеного нижче фрагменту зі «Справи спелеологів» Л. Фуллера, з'ясуйте який тип праворозуміння впливає на юридичну аргументацію судді Фостера:

«Фостер, суддя. Я вражений тим, що голова суду, намагаючись уникнути труднощів цієї трагічної справи, хотів би вдатися до такого огидного та очевидного доцільного засобу й запропонувати його своїм колегам. Я вважаю, що при судовому розгляді цієї справи йдеться про щось більше, ніж про долю цих нещасних дослідників: ідеться про право нашого штату. Якщо цей суд проголошує, що відповідно до нашого права ці люди здійснили злочин, тоді й саме наше право є звинуваченим у трибуналі здорового глузду, байдуже, що станеться з особами, про яких йдеться в цьому клопотанні про судову помилку. Бо стверджувати, ніби право, яке ми підтримуємо та пояснюємо, спонукає нас до висновку, якого ми соромимось і якого можна уникнути, тільки покликаючись на пом'якшення вироку, яке залежить від примхи губернатора, здається, означає припущення, що право цього штату вже не претендує на утвердження правосуддя.

Як на мене, я не думаю, ніби наше право спонукає нас до страхітливого

висновку, що ці чоловіки – вбивці. Навпаки, я вважаю, що воно проголошує їх невинними ні в якому злочині. Я аргументую цей висновок двома незалежними причинами, кожна з яких сама по собі є достатньою, щоб обґрунтувати виправдання цих звинувачених.

Перша з цих причин спирається на припущення, яке може породити заперечення, якщо не дослідити його відверто. Як дотримуюсь погляду, що усталене позитивне право нашого штату, зокрема всі його закони та прецеденти, незастосоване до цієї судової справи, тож вона підлягає натомість тому, що давні автори Європи та Америки називали «природним правом».

Це твердження ґрунтується на припущенні, що наше позитивне право спирається на можливість співіснування людей у суспільстві. Коли виникає ситуація, за якої співіснування людей стає неможливим, тоді умова, що лежить в основі всіх наших прецедентів і законів, уже не діє. Якщо ця умова зникає, тоді, на мою думку, разом з нею зникає вся сила нашого позитивного права. У нас немає звичаю застосовувати принцип *cessante ratione legis, cessat et ipsa lex* (коли зникають підстави закону, зникає й сам закон) до всього нашого законодавчого права, але я вважаю, що це саме той випадок, коли слід застосувати цей принцип».

Тема 5. Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин.

Реферати:

1. Місце та роль актів застосування права в системі правових актів.
2. Класифікація правозастосовних актів.
3. Функції правозастосовних актів.
4. Способи подолання прогалін у законодавстві України.
5. Юридична мова правозастосовних актів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть порівняльну таблицю основних термінів теми:

Поняття 1	Поняття 2
Спільне	
Поняття 1	Поняття 2
Відмінне	

Варіант 1. Спільне і відмінне між поняттями «правозастосовний акт» та «нормативно-правовий акт».

Варіант 2. Спільне та відмінне між поняттями «правозастосовний акт» і «акт тлумачення норм права».

Варіант 3. Спільне і відмінне між поняттями «аналогія закону» та «аналогія права».

2. Охарактеризуйте наведений нижче правозастосовний акт за відповідними критеріями класифікації: залежно від суб'єктів, які здійснюють застосування; залежно від юридичної форми; залежно від видів правових відносин; залежно від форми зовнішнього вираження:

Указ
Президента України

Про нагородження Г. Чапкіса орденом князя Ярослава Мудрого

За визначний особистий внесок у розвиток національної культури і хореографічного мистецтва, значні творчі здобутки, високу професійну майстерність **постановляю:**

Нагородити орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня ЧАПКІСА Григорія Миколайовича – хореографа, професора кафедри Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Президент України
м. Київ

24 лютого 2020 року
№ 56/2020

В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ

3. Вирішить задачу:

Робітник заводу С. Ковальчук звернувся до директора підприємства із заявою про надання йому матеріальної допомоги. Директор на цій заяві наклав резолюцію «Надати матеріальну допомогу». Які частини правозастосовного акта зазначені в наведеному прикладі, назвіть їх кількість.

4. Доповніть твердження:

Види актів застосування норм права за ... : 1) регулятивні – офіційно підтверджують або визначають права та обов'язки сторін, викладені в диспозиції регулятивних норм (наприклад, свідоцтво про реєстрацію шлюбу); 2) охоронні – встановлюють міру юридичної відповідальності відповідно до санкції охоронних норм (наприклад, квитанція про сплату штрафу).

Види актів застосування норм права за ... : 1) кримінально-правові; 2) адміністративно-правові; 3) цивільно-правові та ін.

5. За наявності прогалини в закон законодавець пропонує суб'єкту правозастосування різну поведінку. Ознайомившись з п. 6 ст. 7 Кодексу адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р., ст. 8 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 р., ч. 9 ст. 10 Цивільного процесуального кодексу України від 18 березня 2004 р., ст. 10 Сімейного кодексу України від 10 січня 2002 р., ч. 4 ст. 3 Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 р., визначте та охарактеризуйте особливості подолання прогалин у різних галузях вітчизняного законодавства.

Тема 6. Відмінність актів застосування норм права від інших правових актів. Межі чинності нормативно-правових актів.

Реферати:

1. Правова природа нормативно-правових актів.
2. Місце нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади в системі законодавства України.
3. Правова основа нормотворчої діяльності Міністерства внутрішніх справ України.
4. Нормативно-правові акти Міністерства внутрішніх справ України: юридична природа та види.
5. Основні підходи до визначення юридичної техніки та її видів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Заповніть таблицю (дати коротку характеристику по критеріям розмежування):

Критерії розмежування	Нормативно-правовий акт	Правозастосовний акт
1) визначення		
2) ознаки		
3) види за суб'єктами прийняття		
4) види за предметом правового регулювання		
5) значення і місце в системі правових актів України		

2. Вирішення ситуативних завдань. Аналіз структури нормативно-правового акту Міністерства внутрішніх справ України.

Ситуація 1

Приклад нормативно-правового акта України

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 23 березня 2016 р. № 261

Київ

Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Затвердити Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), що додається.

2. Установити, що підготовка вищими навчальними закладами та науковими установами аспірантів (ад'юнктів) і докторантів, що започаткована до набрання чинності цією постановою, продовжується в межах передбаченого строку підготовки відповідно до Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів

України від 1 березня 1999 р. № 309 (Офіційний вісник України, 1999 р., № 9, ст. 345).

3. Визнати такими, що втратили чинність, постанови Кабінету Міністрів України згідно з переліком, що додається.

4. Ця постанова набирає чинності з дня її опублікування, крім пункту 3 цієї постанови, який набирає чинності з 1 січня 2019 року.

Прем'єр-міністр України

Завдання: Визначте структурні елементи цього нормативно-правового акта.

Ситуація 2

Міністерство охорони здоров'я України подало для державної реєстрації до Міністерства юстиції України накази про нагородження працівників апарату Міністерства та про організацію виконання постанови Кабінету Міністрів України. Після спливу 25 днів Міністерство охорони здоров'я України не отримало від Міністерства юстиції відповіді щодо реєстрації чи відмови в реєстрації поданого наказу. МОЗ України звернулося до Міністра юстиції із скаргою на дії Департаменту реєстрації та систематизації нормативних актів, правоосвітньої діяльності Мінюсту України.

Завдання: Дайте юридичний аналіз ситуації. Які акти підлягають державній реєстрації? Який порядок державної реєстрації нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади встановлено чинним законодавством?

Ситуація 3

Нормативно-правовий акт, виданий Міністерством фінансів України був поданий на реєстрацію до Головного управління юстиції у м. Києві. Головне управління юстиції в м. Києві відмовило в державній реєстрації цього акта, обґрунтовуючи це тим, що акти Міністерства фінансів повинні подаватись на реєстрацію до Міністерства юстиції, а не його територіальних підрозділів. Міністерство фінансів звернулося зі скаргою на дії Головного управління юстиції у м. Києві до Міністерства юстиції України.

Завдання: Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи правомірні дії Головного управління юстиції в м. Києві та Міністерства фінансів? Назвіть підстави для відмови в державній реєстрації нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади.

Ситуація 4

Наступного дня після прийняття рішення про державну реєстрацію розпорядження голови обласної державної адміністрації державною адміністрацією були подані паперові та електронна копії розпорядження для включення до Єдиного державного реєстру. Під час опрацювання поданих документів структурним підрозділом управління юстиції були виявлені розбіжності та помилки в електронній копії розпорядження. У зв'язку з цим обласній державній адміністрації було відмовлено у включенні розпорядження до Єдиного державного реєстру. Своє рішення обласне управління юстиції обґрунтувало тим, що відповідно до встановленого порядку за якість поданої

інформації відповідає суб'єкт нормотворення.

Завдання: Чи правомірні дії обласного управління юстиції? Який порядок включення та виключення нормативних актів до Єдиного державного реєстру?

Тема 7. Проблеми правозастосування.

Реферати:

1. Причини появи юридичних колізій у законодавстві.
2. Юридична колізія як правове явище.
3. Прогалини в законодавстві.
4. Співвідношення конкуренції в праві та юридичних колізій.
5. Причини виникнення правозастосовних помилок.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть порівняльну таблицю основних термінів теми:

Поняття 1	Поняття 2
Спільне	
Поняття 1	Поняття 2
Відмінне	

Варіант 1. Спільне і відмінне між поняттями «прогалина у правовому регулюванні» та «прогалина в законодавстві».

Варіант 2. Спільне та відмінне між поняттями «подолання прогалин у законодавстві» і «усунення прогалин у законодавстві».

Варіант 3. Спільне і відмінне між поняттями «прогалина в законодавстві» та «юридична колізія».

Варіант 4. Спільне та відмінне між поняттями «аналогія права» і «аналогія закону».

Варіант 5. Спільне і відмінне між поняттями «правозастосовна помилка» та «юридична колізія».

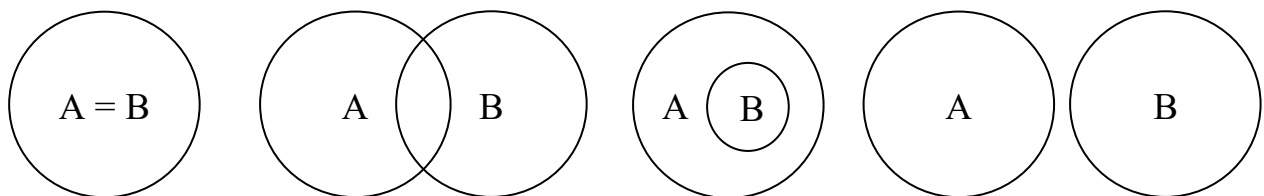
2. Доповніть твердження:

Прогалина в законодавстві – це повна або часткова відсутність...

Аналогія права – це один із способів подолання...

Субсидіарне застосування норм права – це вирішення справи або окремого юридичного питання за відсутності норми...

3. Підберіть до кожного виду співвідношення понять відповідні терміни теми:

Тип № 1

Тип № 2

Тип № 3

Тип № 4

4. Визначте різновид співвідношення наведених нижче понять:

Поняття	Вид співвідношення (вказати номер із завдання 4)
Усунення прогалин у законодавстві та подолання прогалин у законодавстві	

Прогалина в правовому регулюванні та прогалина в законодавстві	
Аналогія права та аналогія закону	
Прогалина в законодавстві та юридична колізія	

5. Заповніть таблицю:

Види колізій	Полягають у суперечностях або розбіжностях між нормами права	Зміст правил їх подолання у правозастосування
ієрархічна		
темпоральна		
змістова (конкуренція)		
ієрархічна + темпоральна		
ієрархічна + змістова		

Тема 8. Особливості застосування норм міжнародного європейського права.

Реферати:

1. Формування правового механізму взаємодії України з Радою Європи та Євросоюзом.

2. Питання імплементації норм міжнародного права в англо-американській і романо-германській правових сім'ях: порівняльний аналіз.

3. Проблеми реалізації норм міжнародних договорів в Україні.

4. Загальна характеристика Віденських конвенцій про право міжнародних договорів.

5. Рецепція норм міжнародного права у внутрішньодержавне законодавство: світова та вітчизняна практика.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть порівняльну таблицю основних термінів теми:

Поняття 1	Поняття 2
Спільне	
Поняття 1	Поняття 2
Відмінне	

Варіант 1. Спільне і відмінне між поняттями «виконання норм міжнародного права» та «використання норм міжнародного права».

Варіант 2. Спільне та відмінне між поняттями «дотримання норм міжнародного права» і «застосування норм міжнародного права».

Варіант 3. Спільне і відмінне між поняттями «трансформація норм міжнародного права» та «рецепція норм міжнародного права».

Варіант 4. Спільне та відмінне між поняттями «міжнародний договір» і «міжнародний звичай».

Варіант 5. Спільне і відмінне між поняттями «міжнародний правопорядок» та «міжнародне право».

2. Доповніть твердження:

Трансформація – це сукупність форм і методів перетворень норм ... в норми внутрішньодержавного права шляхом видання спеціального державного нормативного акта, доопрацювання норм міжнародного права у відповідності із загальними принципами ...

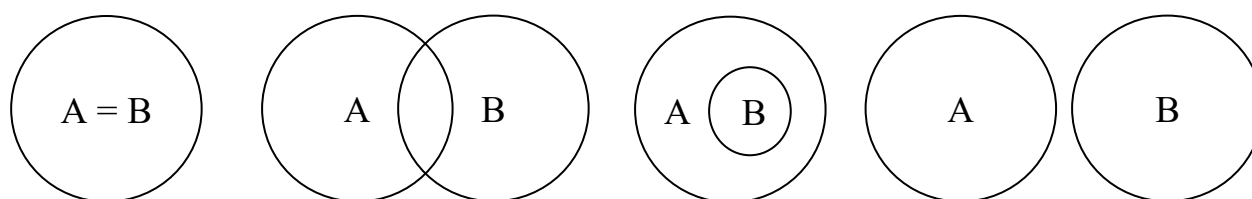
Реалізація міжнародного права – це втілення норм ... права в діяльності держав та інших суб'єктів, система дій із забезпечення виконання норм міжнародного права.

Дотримання норм міжнародного права – це форма ..., яка полягає в утриманні суб'єкта права від здійснення заборонених правом дій.

Виконання норм міжнародного права – це така форма їх ..., яка вимагає активної поведінки суб'єкта права відносно здійснення покладених на нього обов'язків.

Застосування норм міжнародного права – це форма їх ..., що здійснюється державою в особі своїх органів у конкретних міжнародних відносинах.

3. Підберіть до кожного виду співвідношення понять відповідні терміни теми:

Тип № 1

Тип № 2

Тип № 3

Тип № 4

4. Визначте різновид співвідношення наведених нижче понять:

Поняття	Вид співвідношення (вказати номер із завдання 4)
Виконання норм міжнародного права та використання норм міжнародного права	
Дотримання норм міжнародного права та застосування норм міжнародного права	
Трансформація норм міжнародного права та імплементація норм міжнародного права	
Міжнародний правопорядок і міжнародне право	

5. На підставі опрацювання ст. ст. 8 – 9 Конституції України від 28 червня 1996 р., а також Закону України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 р., розкрийте проблемні аспекти імплементації норм міжнародного права у вітчизняне внутрішньодержавне право, а також складнощі правозастосовної практики з цього приводу.

6.2. Орієнтовний перелік питань для тестового контролю самостійної роботи

1. Розкрийте поняття та ознаки реалізації норм права.
2. Охарактеризуйте форми реалізації норм права.

3. Сформулюйте визначення застосування норм права.
4. Проаналізуйте основні та факультативні ознаки правозастосування.
5. Назвіть функції застосування норм права.
6. Розкрийте визначення механізму застосування норм права.
7. Перерахуйте основні елементи механізму правозастосування.
8. Назвіть і проаналізуйте особливості механізму застосування норм права.
9. Розкрийте підстави застосування норм права.
10. Охарактеризуйте форми застосування норм права.
11. Що розуміють під реалізацією норм права?
12. Які форми безпосередньої реалізації норм права Ви знаєте?
13. Чому застосування норм права вважається особливою формою їх реалізації?
14. Коли з'являється необхідність у застосуванні норм права?
15. Хто може бути суб'єктом правозастосування?
16. Які Ви знаєте форми застосування норм права?
17. Які основні стадії процесу застосування норм права виокремлюють в юридичній науці?
18. Які існують критерії виокремлення видів стадій застосування норм права?
19. Як слід розуміти функції правозастосування?
20. Що таке ідеологія застосування норм права?
21. Чи всі норми права потребують тлумачення?
22. Чим відрізняється нормативне тлумачення норм права від казуального?
23. Назвіть та охарактеризуйте способи тлумачення норм права.
24. Охарактеризуйте системне тлумачення права.
25. Як співвідносяться між собою офіційне та неофіційне тлумачення норм права?
26. Що відрізняє акти тлумачення норм права від нормативно-правових актів?
27. Назвіть і розкрийте зміст окремих функцій тлумачення норм права.
28. Чи містять правоінтерпретаційні акти норми права?
29. Назвіть та охарактеризуйте види тлумачення норм права за обсягом.
30. Охарактеризуйте ознаки тлумачення норм права.
31. Охарактеризуйте основні етапи становлення та розвитку загальної теорії аргументації.
32. Розкрийте передумови формування теорії юридичної аргументації.
33. Визначте особливості генезису юридичної аргументації у другій половині ХХ ст., а також її стан і перспективи у вітчизняній юриспруденції.
34. Сформулюйте визначення юридичної аргументації та проаналізуйте її ознаки.
35. Охарактеризуйте основні моделі юридичної аргументації.
36. Здійсніть класифікацію видів юридичної аргументації.
37. Розкрийте особливості типів юридичної аргументації.

38. Охарактеризуйте специфічні риси судової аргументації.
39. З'ясуйте особливості юридичної аргументації в конституційному судочинстві.
40. Наведіть і проаналізуйте правила юридичної аргументації під час правозастосування.
41. Які правові акти іменуються правозастосовними?
42. Які особливості правозастосовного акта? Чим акт застосування норм права відрізняється від інших правових актів, наприклад, нормативно-правового акта?
43. Які правозастосовні акти ухвалюються в Національній академії внутрішніх справ?
44. Який акт застосування норм права називається конклюдентним?
45. Що таке знаковий (акт-символ) правозастосовний акт?
46. Що означає прогалина в законодавстві та які її причини?
47. Які Вам відомі різновиди прогалин у законодавстві?
48. Які існують шляхи усунення і подолання прогалин у законодавстві, чим вони відрізняються?
49. Розкрийте зміст поняття «юридична техніка».
50. Назвіть та охарактеризуйте види правозастосовних актів?
51. Дайте визначення правового акта та наведіть його ознаки.
52. Наведіть і охарактеризуйте основні види правових актів.
53. Визначте в чому полягає відмінність актів застосування норм права від інших правових актів.
54. Сформулюйте визначення нормативно-правового акта та наведіть його ознаки.
55. Розкрийте особливості юридичної сили нормативно-правових актів.
56. Наведіть і охарактеризуйте основні види нормативно-правових актів.
57. Сформулюйте визначення юридичної техніки.
58. Розкрийте дію нормативно-правових актів у часі.
59. Охарактеризуйте зворотну силу нормативно-правових актів.
60. Розкрийте особливості територіального та екстериторіального принципів дії нормативно-правових актів.
61. Сформулюйте визначення прогалин у законодавстві.
62. Розкрийте основні аспекти відмінності між усуненням і подоланням прогалин у законодавстві.
63. Розкрийте необхідність субсидіарного застосування норм права.
64. Сформулюйте визначення та наведіть ознаки юридичних колізій.
65. Охарактеризуйте види юридичних колізій.
66. Розкрийте особливості подолання юридичних колізій.
67. Охарактеризуйте види конкуренції у праві.
68. Сформулюйте визначення правозастосовних помилок.
69. Охарактеризуйте причини правозастосовних помилок.
70. Розкрийте умови, що спричиняють правозастосовні помилки.
71. Охарактеризуйте трансформацію як один із способів імплементації міжнародно-правових зобов'язань у національне законодавство.

72. Розкрийте природу відсилання в якості способу внутрішньодержавної імплементації норм міжнародного права.
73. Проаналізуйте особливості рецепції норм міжнародного права.
74. Охарактеризуйте специфічні риси дотримання норм міжнародного права.
75. Розкрийте природу виконання норм міжнародного права як самостійну форму їх реалізації.
76. Проаналізуйте використання норм міжнародного права в якості окремої форми їх втілення в життя.
77. Охарактеризуйте види юридичних норм, що мають особливий статус у міжнародному праві.
78. Сформулюйте визначення міжнародного звичаю.
79. Які види доказів існування звичаю виокремлюються в міжнародному праві.
80. Охарактеризуйте проблемні аспекти та наявну практику застосування норм міжнародного права вітчизняними судами.

7. Індивідуальні завдання (курсів, дипломні роботи)

Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни «Правозастосування» не передбачено.

8. Методи навчання та контролю

Методи контролю – усне та письмове опитування, практична перевірка виконаних завдань, тестовий і рейтинговий контроль. Контроль успішності здобувачів вищої освіти з кожної навчальної дисципліни поділяється на поточний і підсумковий контроль.

Для ефективною перевірки рівня засвоєння здобувачами знань, умінь і навичок з навчальної дисципліни використовують різні методи і форми контролю: 1) метод усного контролю; 2) метод письмового контролю; 3) метод тестового контролю; 4) метод програмованого контролю.

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти – це систематична перевірка знань здобувачів, яка проводиться викладачем на поточних заняттях відповідно до розкладу та відповідно до програми, робочої програми, силабусу.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступінь та якість засвоєння матеріалу, що вивчається. У процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота здобувача щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.

Підсумковий контроль – контроль навчальних досягнень здобувачів з метою оцінки якості освоєння ними програми навчальної дисципліни, що проводиться в період проміжної атестації у формі іспиту (якщо дисципліна вивчається впродовж декількох академічних періодів, то підсумковий контроль може проводитися за частиною дисципліни, вивченої в

даному академічному періоді). Мета підсумкового контролю – виявити засвоєння навчальної дисципліни в цілому, розуміння навчального матеріалу, взаємозв'язок змісту навчального матеріалу, логіку його засвоєння тощо.

9. Критерії оцінювання результатів навчання

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив від 90% тестових завдань.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив 75–90% тестових завдань.
3	У цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив 60–75% тестових завдань.
2	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив до 60% тестових завдань.

10. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль – усний (у вигляді індивідуального або групового опитування, аналізу ділових ситуацій, ділових ігор) або письмовий (у вигляді контрольної роботи, тестів). Форми поточного контролю з кожної теми визначає викладач.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту після закінчення вивчення навчальної дисципліни. Структура білета передбачає два теоретичних питання і задачу.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна та з урахуванням дистанційного навчання

Обладнання. Для закріплення теоретичних знань та відпрацювання практичних навичок здобувачами вищої освіти за темами навчальної дисципліни необхідно використовувати навчально-тренувальні полігони.

Програмне забезпечення. Для забезпечення можливості організації дистанційного навчання може використовуватися платформа Zoom,», соціальні мережі та Telegram.

12. Перелік контрольних питань по темам

Тема 1. Правозастосування як особлива форма реалізації права.

1. Розкрийте поняття та ознаки реалізації норм права.
2. Охарактеризуйте форми реалізації норм права.
3. Сформулюйте визначення застосування норм права.
4. Проаналізуйте основні та факультативні ознаки правозастосування.
5. Назвіть функції застосування норм права.
6. Розкрийте визначення механізму застосування норм права.
7. Перерахуйте основні елементи механізму правозастосування.
8. Назвіть і проаналізуйте особливості механізму застосування норм права.
9. Розкрийте підстави застосування норм права.
10. Охарактеризуйте форми застосування норм права.

Тема 2. Стадії застосування норм права. вимоги щодо правильного застосування норм права.

1. Що розуміють під реалізацією норм права?
2. Які форми безпосередньої реалізації норм права Ви знаєте?
3. Чому застосування норм права вважається особливою формою їх реалізації?
4. Коли з'являється необхідність у застосуванні норм права?
5. Хто може бути суб'єктом правозастосування?
6. Які Ви знаєте форми застосування норм права?
7. Які основні стадії процесу застосування норм права виокремлюють в юридичній науці?
8. Які існують критерії виокремлення видів стадій застосування норм права?
9. Як слід розуміти функції правозастосування?
10. Що таке ідеологія застосування норм права?

Тема 3. Тлумачення норм права як стадія правозастосування.

1. Чи всі норми права потребують тлумачення?
2. Чим відрізняється нормативне тлумачення норм права від казуального?
3. Назвіть та охарактеризуйте способи тлумачення норм права.
4. Охарактеризуйте системне тлумачення права.
5. Як співвідносяться між собою офіційне та неофіційне тлумачення норм права?
6. Що відрізняє акти тлумачення норм права від нормативно-правових актів?
7. Назвіть і розкрийте зміст окремих функцій тлумачення норм права.
8. Чи містять правоінтерпретаційні акти норми права?
9. Назвіть та охарактеризуйте види тлумачення норм права за обсягом.
10. Охарактеризуйте ознаки тлумачення норм права.

Тема 4. Юридична аргументація.

1. Охарактеризуйте основні етапи становлення та розвитку загальної теорії аргументації.
2. Розкрийте передумови формування теорії юридичної аргументації.
3. Визначте особливості генезису юридичної аргументації у другій половині ХХ ст., а також її стан і перспективи у вітчизняній юриспруденції.
4. Сформулюйте визначення юридичної аргументації та проаналізуйте її ознаки.
5. Охарактеризуйте основні моделі юридичної аргументації.
6. Здійсніть класифікацію видів юридичної аргументації.
7. Розкрийте особливості типів юридичної аргументації.
8. Охарактеризуйте специфічні риси судової аргументації.
9. З'ясуйте особливості юридичної аргументації в конституційному судочинстві.
10. Наведіть і проаналізуйте правила юридичної аргументації під час правозастосування.

Тема 5. Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин.

1. Які правові акти іменуються правозастосовними?
2. Які особливості правозастосовного акта? Чим акт застосування норм права відрізняється від інших правових актів, наприклад, нормативно-правового акта?
3. Які правозастосовні акти ухвалюються в Національній академії внутрішніх справ?
4. Який акт застосування норм права називається конклюдентним?
5. Що таке знаковий (акт-символ) правозастосовний акт?
6. Що означає прогалина в законодавстві та які її причини?
7. Які Вам відомі різновиди прогалин у законодавстві?
8. Які існують шляхи усунення і подолання прогалин у законодавстві, чим

вони відрізняються?

9. Розкрийте зміст поняття «юридична техніка».

10. Назвіть та охарактеризуйте види правозастосовних актів?

Тема 6. Відмінність актів застосування норм права від інших правових актів. Межі чинності нормативно-правових актів.

1. Дайте визначення правового акта та наведіть його ознаки.

2. Наведіть і охарактеризуйте основні види правових актів.

3. Визначте в чому полягає відмінність актів застосування норм права від інших правових актів.

4. Сформулюйте визначення нормативно-правового акта та наведіть його ознаки.

5. Розкрийте особливості юридичної сили нормативно-правових актів.

6. Наведіть і охарактеризуйте основні види нормативно-правових актів.

7. Сформулюйте визначення юридичної техніки.

8. Розкрийте дію нормативно-правових актів у часі.

9. Охарактеризуйте зворотну силу нормативно-правових актів.

10. Розкрийте особливості територіального та екстериторіального принципів дії нормативно-правових актів.

Тема 7. Проблеми правозастосування.

1. Сформулюйте визначення прогалин у законодавстві.

2. Розкрийте основні аспекти відмінності між усуненням і подоланням прогалин у законодавстві.

3. Розкрийте необхідність субсидіарного застосування норм права.

4. Сформулюйте визначення та наведіть ознаки юридичних колізій.

5. Охарактеризуйте види юридичних колізій.

6. Розкрийте особливості подолання юридичних колізій.

7. Охарактеризуйте види конкуренції у праві.

8. Сформулюйте визначення правозастосовних помилок.

9. Охарактеризуйте причини правозастосовних помилок.

10. Розкрийте умови, що спричиняють правозастосовні помилки.

Тема 8. Особливості застосування норм міжнародного та європейського права.

1. Охарактеризуйте трансформацію як один із способів імплементації міжнародно-правових зобов'язань у національне законодавство.

2. Розкрийте природу відсилання в якості способу внутрішньодержавної імплементації норм міжнародного права.

3. Проаналізуйте особливості рецепції норм міжнародного права.

4. Охарактеризуйте специфічні риси дотримання норм міжнародного права.

5. Розкрийте природу виконання норм міжнародного права як самостійну форму їх реалізації.

6. Проаналізуйте використання норм міжнародного права в якості окремої

форми їх втілення в життя.

7. Охарактеризуйте види юридичних норм, що мають особливий статус у міжнародному праві.

8. Сформулюйте визначення міжнародного звичаю.

9. Які види доказів існування звичаю виокремлюються в міжнародному праві.

10. Охарактеризуйте проблемні аспекти та наявну практику застосування норм міжнародного права вітчизняними судами.

13. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Нормативним підґрунтям встановлення рейтингу компетентності є Закон України «Про вищу освіту». Відповідно до статті 50 Закону України «Про вищу освіту» формами організації освітнього процесу є:

1) навчальні заняття; 2) самостійна робота; 3) практична підготовка; 4) контрольні заходи.

Вищий навчальний заклад на підставі освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що затверджується керівником вищого навчального закладу (п. 4 статті 10 ЗУ «Про вищу освіту»).

За рекомендацією МОН України розподіл балів з яких формується рейтинг компетентності здобувача вищої освіти відбувається між поточним контролем (60 балів) та підсумковим контролем (40 балів).

Рейтинг компетентності студентів з навчальної дисципліни.

Рейтинг компетентності студента з навчальної дисципліни, що забезпечуються кафедрою включає *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) та *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи). Що відповідає пропорції за 100-бальною шкалою: максимальний рейтинг з навчальної роботи – 60 балів (мінімальний 30 балів), максимальний рейтинг з підсумкового контролю – 40 балів. Якщо студент не зміг отримати мінімальної кількості балів з навчальної роботи (30 балів) або його загальний рейтинг компетентності складає менше 60 балів він вважається таким, що має академічну заборгованість.

Якщо студент виявляє бажання займатися науковою роботою то йому додатково до підсумкового рейтингу компетентності з дисципліни можуть бути зараховані *бали наукової роботи*. У разі зарахування додаткових балів за результатами наукової роботи загальний рейтинг компетентності студента з навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів¹.

¹ Тобто даний рейтинг є додатковим і у разі перевищення 100 бальної шкали зменшується на ту кількість балів які її перевищують. Наприклад, *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) – 55 балів, *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи) – 35 балів, *рейтингові бали за наукову роботу* – 20 балів, сума 55+35+20=110, *загальний рейтинг компетентності* студента 100 балів.

Рейтинг з навчальної роботи студента

Відповідно до структури навчального плану навчальна робота складається з *аудиторної роботи* (лекційні, лабораторні, практичні, семінарські заняття) та *самостійної роботи*.

Оцінювання компетентності з навчальної роботи студента з дисциплін, що забезпечуються кафедрою здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне навчальне заняття та виставлення балів від 2 до 5. Важливо пам'ятати, що бали це не число, що отримуються в результаті вимірювань і обчислень, а приписане оціночне судження. Виставляючи бали, науково-педагогічний працівник має їх обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика оцінювання рівня компетентності здобувача вищої освіти

Бали	Вид рівня компетентності	Критерій оцінювання компетентності	
2	Незадовільний	У студента <i>відсутні знання</i> навчального матеріалу або він відмовляється від відповіді.	
	Низький	Студент має <i>фрагментарні знання</i> , що базуються на попередньому досвіді. Не здатен формулювати визначення понять, класифікаційні критерії та тлумачити їхній зміст. Не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.	
	Мінімальний	Студент має <i>безсистемні знання</i> , допускає формально-логічні помилки при формулюванні понять, класифікаційних критеріїв та їхньому тлумаченні. Хаотично і невпевнено викладає матеріал, не здатен відділяти головне від другорядного, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.	
3	Репродуктивний	Достатній	Студент має <i>базові знання</i> з навчальної дисципліни. Формулює юридичні поняття, класифікаційні критерії, але допускає інтерпретаційні помилки. Може виокремити ознаки явища та їх охарактеризувати (риси, властивості, аспекти). Відповідь надається за одним джерелом навчальної літератури. При відтворенні знань застосовує репродуктивний тип мислення, відсутнє системне викладення навчального матеріалу. Не вміє доказово обґрунтовувати свої судження, допускає неточності при використанні знань для вирішення практичних завдань.

4	Конструктивно-варіативний	Добрий	Студент має <i>грунтовні знання</i> навчального матеріалу, але під час відповіді допускає незначні помилки. Володіє категоріально-понятійним апаратом та здатен використовувати знання для вирішення практичних завдань. Може охарактеризувати склад (зміст) явища (або внутрішню побудову явища) та його елементів. Може обґрунтувати призначення явища, яке конкретизується у його функціях (напрямах впливу на інші явища). Може навести подібність та відмінність з іншими спорідненими та протилежними явищами. Відповідь надається за декількома джерелами навчальної літератури, з посиланням на нормативно-правові акти та наведенням прикладів. При відтворенні знань застосовує продуктивний тип мислення.
5	Творчий	Відмінний	Рівень компетентності. Студент має <i>системні знання</i> глибоко і повно засвоїв увесь навчальний матеріал, в якому легко орієнтується, володіє категоріально-понятійним апаратом, вміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Може навести особливості інтерпретації правових явищ в різних теоріях, загальне та відмінне в різних позиціях вчених, як в національному так і в міжнародному та європейському праві (в межах часу, предмету, простору). Здатен обґрунтувати перспективи розвитку правових явищ в Україні. Відповідь надається на основі знань державних програм, концепцій, проєктів нормативно-правових актів, а також наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених. Даний рівень компетентності передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і в письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення. При відтворенні знань застосовує евристичний тип мислення.

Рейтинг компетентності з навчальної роботи студента визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу студента отриманого на семінарських та практичних заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни помноженого на коефіцієнт K_1 ($K_1=60:5=12$) з округленням результату до цілого числа.

Середньоарифметичний бал студента визначається шляхом додавання усіх балів отриманих на семінарських та практичних заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни поділених на кількість відповідей студента з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)². **При визначенні середньоарифметичного**

²Наприклад, з дисципліни навчальним планом передбачено 5 семінарських та практичних занять. Для того щоб

балу студента необхідною умовою його зарахування є те, що відповідні бали мають бути отриманні студентом не менше як на 50% занять з навчальної роботи. У разі не виконання зазначеної умови або коли середньоарифметичний бал курсанта менший 2,5 студент вважається таким, що має академічну заборгованість і не допускається до підсумкового контролю.

Рейтинг з підсумкового контролю студентів

Відповідно до навчального плану підсумковий контроль з навчальної дисципліни, що забезпечуються кафедрою передбачений у формі екзамену.

Екзамен із перевірки компетентності з навчальних дисциплін, що забезпечуються кафедрою складається письмово або усно за білетами підсумкового контролю які пропонуються студенту. Максимальна кількість балів з підсумкового контролю студентів становить 40 балів. Форму білету підсумкового контролю наведено в Додатку 1. Кількість білетів підсумкового контролю має перевищувати кількість студентів у навчальній групі не менше ніж на 5 одиниць.

Білет підсумкового контролю мають складатися з теоретичних і практичних питань. Білет підсумкового контролю мають відповідати таким вимогам:

– кожне питання бажано розпочинати словами: обґрунтувати..., проаналізувати..., дати оцінку..., довести... тощо, щоб забезпечити перевірку вміння студентів використовувати набуті знання для вирішення практично спрямованих завдань;

– складність білетів має бути приблизно однаковою і дозволяти студенту за час, відведений для відповіді, глибоко та повно розкрити зміст усіх питань;

– при формулюванні завдань (питань) необхідно використовувати поняття, терміни, назви, позначення тощо відповідно до програми навчальної дисципліни.

Кількість питань в білеті підсумкового контролю з навчальних дисциплін визначається кафедрою з урахуванням специфіки дисципліни³.

Оцінювання компетентності студента під час підсумкового контролю здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне питання. Виставляючи рівень компетентності, науково-педагогічний працівник має його обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями(табл. 1).

Рейтинг компетентності з підсумкового контролю студента визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу студента отриманого за кожне питання білету підсумкового контролю помножене на коефіцієнт K_2 ($K_2=40:5=8$) з округленням результату до цілого числа.

не мати академічної заборгованості студент має відповідати більше ніж на 50% занять тобто на 3 парах. Отже, виконуючи зазначену вимогу він працював на першому занятті і отримав 3 бали, на другому занятті він не підготувався і отримав 2 бали (які в подальшому пересклав на 4), на третьому занятті студент був відсутній та отримав 0 яку в подальшому пересклав на 3 бали, на останньому – 4 бали. Середньоарифметичний бал складає загальна сума балів поділена на кількість оцінок $(3+4+3+4) \div 4=3,5$. Відповідно рейтинг компетентності з навчальної роботи студента буде $3,5 \times 12 = 42$.

³Наприклад, два теоретичних питання, одне практичне, одне питання з переліку питань що виноситься на самостійну роботу.

Середньоарифметичний бал студента з підсумкового контролю визначається шляхом додавання усіх балів отриманих за кожне питання білету підсумкового контролю поділених на кількість питань білету з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)⁴.

Рейтинг наукової роботи студента

За результатами семестрової наукової роботи студента його рейтинг компетентності з дисципліни може бути підвищений з урахуванням рівнів результативності такої роботи.

Рейтингові бали за наукову роботу студентів нараховуються з урахуванням рівнів результативності цієї роботи. Відповідні значення рівнів та додаткові бали визначаються згідно з таблицею (табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика оцінювання рівня творчих досягнень студента

<i>Результати творчої роботи студента</i>	Рівень результативності та додаткові бали
Стаття у факультетському (інститутському) збірнику, призове місце на конкурсі наукових робіт курсантів (слухачів, студентів) факультету (інституту), приз за експонат на виставці (студентських) робіт, доповідь на факультетській (інститутській) науковій конференції та ін.	I рівень, факультетський (інститутський) – 5 балів
Ті ж досягнення на заходах академічного рівня, прийняття до розгляду заявки на патент та ін.	II рівень, академічний – 10 балів
Ті ж досягнення на заходах міжвузівського рівня чи МОН, декілька досягнень II рівня, участь у республіканських виставках, національних олімпіадах, отримання державного патенту, заявка на закордонне патентування.	III рівень, міністерський, міжвузівський – 15 балів
Статті в міжнародних збірниках та журналах, доповіді на міжнародних конференціях і семінарах, участь у міжнародних олімпіадах, конкурсах та виставках, отримання закордонного патенту.	IV рівень, міжнародний – 20 балів

Фіксація результатів компетентності студента

⁴Наприклад студент відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів, за четверте 3 бали. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((3+4+5+3) \div 4) \times 8 = 30$. Або інший приклад студент відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((3+4+5) \div 3) \times 8 = 32$. Або ще приклад студент відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 4 бали, за друге 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((4+5) \div 2) \times 8 = 36$.

Для занесення результатів компетентності студента у відомість обліку успішності, залікову книжку студента використовується таблиця співвідношення між рейтингом студента та ECTS оцінками (табл. 3).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
82-89	добре	B	вище середнього рівня
75-81		C	загалом хороша робота
64-74	задовільно	D	непогано
60-63		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)	Підсумковий контроль: іспит	Підсумкова кількість балів
Max 60	Max 40	Max 100
T. 1, T. 2 ... T. 5		

14. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Теорія правозастосування : навчальний посібник / П. В. Макушев, А. В. Хрідочкін. – Дніпро : Видавничий дім «Гельветика»,. 2018. – 360 с
2. Крижановський А. Ф. Загальна теорія права та держави : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти Національного університету «Одеська юридична академія», факультетів: ФПС, СПФ, ФМПВ [Електронне видання] / А. Ф. Крижановський, Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва, С. М. Скуріхін, В. Є. Іванчук. Одеса : Фенікс, 2022. – 258 с. (Сер. «Навчально-методичні посібники»). Режим доступу:
<http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/16059>
3. Атаманова Н. Проблемні питання застосування норм права / Підприємництво, господарство і право. №2, 2021 С.164-169
4. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. 2-ге вид., випр. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2019.
5. Загальна теорія права : підруч. / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.
6. Тополевський Р.Б. Теорія держави і права: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС,. 2020. 268 с
5. Теорія держави та права : навч. посіб. для підготов. до атест. здоб. вищої освіти / Є. В. Білозьоров та ін. / За заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 116 с.
6. Бочаров Д. О. Правозастосовча діяльність: поняття, функції та форми : проблемні лекції. Дніпропетровськ : АМСУ, 2006. 73 с.
7. Магновський. І. Й. Правозастосування як категорія особливої форми реалізації права / Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». Т.27. МОН України НУ «ОЮА». Одеса: Гельветика,2020. С.59 – 66 .
8. Судове правозастосування в Україні: проблеми теорії і практики : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Бобрешов Євген Геннадійович. О., 2010. 251 с. 5.
9. Горбатюк В.Л., Багатоаспектна процедура тлумачення правових норм / Журнал Інформація і право №1(16). 2016.С. 79-84.
10. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. – 2-ге вид. випр., допов. – К., 2015. – 208 с.
11. Кельман Л.М. До питання про співвідношення понять правозастосовної діяльності та реалізації права: теоретико-правовий аспект. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. Львів, 2017. Вип. 4. С. 31–41.
12. Шутак І. Д., Онищук І. О., Легін Л. М. Юридична техніка в схемах і таблицях : курс лекцій. Івано-Франківськ : Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки. Дрогобич : Коло, 2016. 232 с.

13. Барандич С. Правозастосування в сучасному вимірі юридичної науки / С. Барандич // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2014. № 4. С. 1–7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chasopysnaru.gov.ua/chasopys/ua/pdf/4-2015/barandych.pdf>
14. Актуальні проблеми теорії держави та права : навч. посіб. / Є. В. Білозьоров та ін. / За заг. ред. Є. О. Гіди. Київ : ФОРУМ, 2010. 260 с.
15. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підруч. Вид. 4-те, допов. і перероб. Київ : Правова єдність : Алерта, 2014. 524 с.
16. Мельник-Томенко Ж. М. Застосування практики 9. Європейського суду з прав людини при тлумаченні загальних принципів адміністративного судочинства : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Дніпро, 2020. 234 с.
17. Нормопроектувальна техніка та державна реєстрація нормативно-правових актів : навч.-методич. посіб. / Уклад. : С. Г. Серьогіна та ін. Харків : Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2013. 35 с.
18. Гончаров В.В. Динамічне тлумачення юридичних норм. Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України / Редкол.: П.М. Рабінович (голов. ред.) та ін. Серія І. Дослідження та реферати. Вип. 27. Львів: СПОЛОМ, 2013. 252 с.
19. Фулей Т., Лукас Л., Сайнц Л. Розробка проектів нормативно-правових актів відповідно до методики вирішення проблем. Київ, 2012. 180 с
20. Малишев Б. В., Москалюк О. В. Застосування норм права (теорія і практика) : навч. посіб. / За заг. ред. Б. В. Малишева. Київ, 2010. 260 с.
21. Фулей Т. І. Застосування Європейської конвенції з прав людини при здійсненні правосуддя в Україні : навч.-метод. посіб. для суддів. Київ Проект-бізнес, 2009. 200 с.
22. Теорія держави і права. Академічний курс : підруч. / О. В. Зайчук та ін. / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. 2-е вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 688 с.

Додаткова література

1. Абрамович Р. М. Особливості судової аргументації при застосуванні принципу незворотності дії закону в часі в Україні. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. Київ, 2013. Т. 144–145. С. 17–20.
2. Балтаджи П. М. Юридична мова правозастосовних актів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2008. 20 с.
3. Бержерон Р. К. Правила нормопроекування : наук.-попул. вид. Оттава, 1999. 36 с.
4. Білас Ю. Ю. Європейські стандарти прав людини в контексті правозастосування сучасної України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2011. 19 с.
5. Білозьоров Є. В., Кривицький Ю. В. Казуальне тлумачення норм права: теоретичні та практичні аспекти розуміння. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 18. Економіка і право. Київ, 2015. Вип. 27. С. 207–215.

6. Бобровник С. В. Правозастосовні акти: природа, сутність та місце в системі законодавства. Правова держава. Київ, 2019. Вип. 30. С. 35–43.
7. Бриль К. І. Правозастосовний акт як особливий вид індивідуальних правових актів : монографія. Київ : МП Леся, 2012. 191 с.
8. Власов Ю. Л. Проблеми тлумачення норм права : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 180 с.
9. Гнатюк М. Д. Правозастосування як форма реалізації права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2007. 211 с.
10. Головченко В. В., Головченко О. В. Правозастосування і захист прав людини в суверенній Україні : монографія. Чернігів : Вид. Лозовий В. М. 2012. 327 с.
11. Головченко О. В. Захист прав людини в контексті правозастосування : автореф. дис. ... д-ра філос. в галузі права. Київ, 2013. 18 с.
12. Гринь О. Д. До питання про ефективність правозастосовних актів. Митна справа. Одеса, 2015. № 2 (22). С. 64–71.
13. Дідич Т. О. Нормопроекування: питання теорії та методології : монографія. Київ : Вид-во Європ. університету, 2010. 160 с.
14. Донченко О. І. Особливості правозастосування як форми реалізації норм права. Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Одеса, 2014. № 11. Т. 11. С. 40–42.
15. Донченко О. І. Особливості правозастосування як форми реалізації норм права. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. Одеса, 2014. № 11. С. 40–42.
16. Дудаш Т. Особливості аргументування рішень Європейського суду з прав людини (до характеристики методологічних підходів). Право України. Київ, 2017. № 4. С. 86–96.
17. Кістяник В. І. Вплив моделі правової аргументації Р. Дворкіна на судові рішення. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. Київ, 2013. Т. 144–145. С. 21–24.
18. Кістяник В. І. Особливості аргументації в судах загальної юрисдикції. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. Київ, 2015. Т. 168. С. 52–55.
19. Коваль Н. Т. Зasadничі принципи правозастосування у розбудові правової держави: методологічні основи концептуалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Івано-Франківськ, 2019. 20 с.
20. Козюбра М. Теорія юридичної аргументації та її особливості в конституційному судочинстві. Вісник Конституційного Суду України. Київ, 2016. № 6. С. 167–180.
21. Козюбра М. І. Загальнотеоретичне правознавство в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. Київ, 2017. Т. 193. С. 3–11.
22. Козюбра М. І. Моделі (типи) юридичної аргументації. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. Київ, 2013. Т. 144–145. С. 3 – 8.
23. Козюбра М. І. Теорія юридичної аргументації: історія становлення, стан і перспективи у вітчизняній юриспруденції. Загальнотеоретичне правознавство, верховенство права та Україна : зб. наук. статей ; гол. ред. А. Мелешевич. Київ : Дух і літера, 2013. С. 559–582.

24. Константий О. В. Практика Європейського суду з прав людини як джерело судового правозастосування Верховного Суду України. Вісник Верховного Суду України. Київ, 2012. № 1 (137). С. 33–35.
25. Костюк Н. П. Особливості стадій правозастосування. Держава і право. Київ, 2009. № 44. С. 70–76.
26. Кравець М. О. Поняття, сутність та місце юридичної кваліфікації у процесі правозастосування. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Дніпропетровськ, 2015. № 3. С. 110–116.
27. Кривицький Ю. В. Генезис теорії юридичної аргументації: від давньогрецької софістики до «аргументативного повороту». Національні правові системи в умовах глобалізації (пам'яті професора О.Г. Мурашина) : зб. матеріалів круг. столу (м. Київ, 21 берез. 2019 р.) / Редкол. : А. М. Завальний, Ю. В. Кривицький, Н. В. Лазнюк. Київ : НАВС, 2019. С. 74–79.
28. Кривицький Ю. В. Історичний спосіб тлумачення норм права: загальнотеоретичний аспект. Часопис Київського університету права. Київ, 2012. № 1. С. 32–36.
29. Кривицький Ю. В. Правила правозастосовної юридичної аргументації. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 трав. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Консультат. місія Європейського Союзу. Харків, 2019. С. 107–109.
30. Кривицький Ю. В. Судова аргументація як вид юридичного дискурсу. Критичне мислення у вільному суспільстві: теоретико-методологічний, конституційно- та міжнародно-правовий потенціал : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 17 квіт. 2019 р.). Київ : Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2019. С. 124–128.
31. Кривицький Ю. В. Юридична аргументація: доктринальне розуміння та методологічний потенціал. Філософські та методологічні проблеми права. Київ, 2019. № 2 (18). С. 36–45.
32. Лобач О. М. Юридична аргументація в податковому праві (загальний огляд). Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. Київ, 2017. Т. 193. С. 30–37.
33. Мартинишин Г. Й. Логіко-філософські основи правозастосування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12. Львів, 2017. 18 с.
34. Матат Ю. І. Прогалини в законодавстві та засоби їх подолання в правозастосовній діяльності : монографія. Харків : Право, 2015. 175 с.
35. Мельник М. О. Вплив висновків школи правового реалізму на теорію юридичної аргументації. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. Київ, 2017. Т. 193. С. 26–30.
36. Молибога М. П. Тлумачення норм права: сутнісні характеристики. Часопис Київського університету права. Київ, 2010. № 2. С. 42–46.
37. Назарук Ю. Теоретичні характеристики правозастосовного акта. Підприємництво, господарство і право. Київ, 2017. № 3. С. 217–220.
38. Онищук І. І. Проблеми вдосконалення нормативно-правового регулювання вимог до юридичної техніки. Юридична Україна. Київ, 2011. № 6 (102). С. 22–27.

39. Павлишин О. В. Оптимізація правозастосовної діяльності: теоретико-правові та логіко-філософські засади. Київ, 2008. 123 с.
40. Перепелюк А. М. Механізм застосування права: структура та критерії ефективності (загальнотеоретичний аспект) : дис. ... канд. юрид : 12.00.01. Київ, 2016. 224 с.
41. Перепелюк А. М. Механізм правозастосування: поняття, ознаки та структурна характеристика. Часопис Київського університету права. Київ, 2012. № 4. С. 72–76.
42. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : монографія. Харків : Право, 2008. 240 с.
43. Пунько О. В. Структурна побудова правозастосовних актів. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. Київ, 2014. № 4. С. 36–40.
44. Пунько О. В. Функції правозастосовних актів. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Дніпропетровськ, 2015. № 2. С. 106–111.
45. Рабінович П. М., Дудаш Т. І. Правова аргументація: терміно-поняттєвий інструментарій дослідження. Вісник Національної академії правових наук України. Харків, 2016. № 2 (85). С. 8–20.
46. Савенко М. Д. Методологія юридичної аргументації у рішеннях конституційної юстиції. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. Київ, 2013. Т. 144–145. С. 12–17.
47. Скомороха В. Є. Конституційна юрисдикція в Україні: проблеми теорії, методології і практики / В. Є. Скомороха. – К. : «МП Леся», 2007.
48. Третьяков Д. Ієрархія законів і принцип «*actaservanda*». До питання про статус і місце міжнародних договорів у правовій системі України. Віче. Київ, липень 2008. № 14. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/1020/> (дата звернення: 05.09.2019).
49. Циппеліус Р. Методика правозастосування / Упоряд. Б. Шлоер ; пер. з нім. Р. Корнута. Київ : Юстініан, 2016. 191 с.
50. Щербина О. Ю. Специфіка витлумачення терміна «юридична аргументація» у логіко-юридичних студіях. Альманах. Філософські проблеми гуманітарних наук. Київ, 2016. № 25. С. 61–66.
51. Юридична аргументація. Логічні дослідження : монографія / О. М. Юркевич та ін. / За заг. ред. О. М. Юркевич. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків : Право, 2015. 336 с.
52. Юхимюк О. М. Співвідношення понять «правозастосування» та «застосування норм права». Часопис Київського університету права. Київ, 2011. № 4. С. 53–56.